

(המשך עמוד 13)

כשהן עצורות בסמכות הטיבית שיש ללוחמים העומדים בחזית המאבק.

כך נסללה הדרך לשלב השלישי, שהתחיל לקראת סוף השנה: העברת האינתיפאדה לפסים מדיניים.

השלב העליון:

עד כה התפקדו מוסדות אש"ף בלקיטת הפירות הפוליטיים של ההתקוממות. הנסיונות של אש"ף לפתח מבחן פעילות מיבצית מקבילה עלו בתוהו.

כך נכשל הנסיון לשגר ארצה אונייה של מגורשים, נוסח אקטודוס — רעיון תעמולתי מבריק, שאכן היכה גלים תיקשורתיים עצומים. אולם מול המכונה הפוליטית-מוריענית הארייה של ישראל — התמוטט נסיון זה. אייפאש היה לגייס ספינה, וכשלוש נמצאה — זו פשוט פוצצה כפי שנמסר בפרסומים זרים על-ידי השרותים החשאיים. מארגניה נהרגו. מוזיק הרבה יותר היה הנסיון לבצע פיגוע-מיקוח בנגב, באמצעות חוליה שחדרה מגבול מצריים. אחרי שזו הצליחה להגיע עד דימונה, הסתיים נסיון זה בהרג בני-הערוכה וחטיפה. כמו נסיונות רבים קודמים מסוג זה, והוא העלה מחדש את הדימוי של אש"ף כאירגון טרוריסטי.

בשטחים הכבושים נראה נסיון זה כחבלה באינתיפאדה, אחרי שזו הצליחה ליצור תרמית שונה לגמרי. הופעל לחץ שקט, והנסיון לא חזר על עצמו.

אולם טיטות אלה היו מישניות. ככל שהתקרמה האינתיפאדה הבין אש"ף שעליו להתכונן לתפקידו הבא.

השלב השלישי התחיל עם הודעתו של המלך חוסיין על היתקנות הסופית מן השטחים הכבושים. נוצר חלל מדיני ריק, שקרא לאש"ף.

מן השטחים הכבושים הגיע לאש"ף איתות ברור: הגיעה השעה למסד את תוצאות האינתיפאדה, להכריז על כינון מדינה פלסטינית עצמאית בגדה וברצועה, לכוון ממשלה פלסטינית זמנית.

רעיון זה מרחף בחלל כבר זמן רב. ממשלות אלג'יריה ומצריים הציעו זאת, וכך עשו יהודים ששוחחו עם ראש אש"ף. בחרוש השעי של האינתיפאדה היה נרמה כי הגיע המועד.

אמנם, הבעיות הכרוכות בצעד זה מבחינת אש"ף הן עצומות — הן במישור הבינלאומי, הן במישור הלאומי. כדי לכוון ממשלה היה צורך להשיג מראש את הסכמתן של עשרות מדינות להכיר בה לכשתנוקס. בתוך ההנהגה הפלסטינית היה צורך להשיג את הסכמת הכוחות העיקריים לעצם הרעיון ולחלוקת ההשפעה והתיקים בממשלה.

אולם ההיגיון הפנימי של ההתקוממות דחף בביוון זה. גם מי שהיחס, עיכב ועצר עד כה נאלץ בהדרגה לעבור לקו זה. בסוף תשמ"ח היה נראה כי צעד זה הוא בלתי-נמנע.

גוליית הישראלי ודויד הפלישתי

אחרי תישעה חודשים ניתן היה לסכם את מאוזה הביניים של האינתיפאדה. במה הצליחה? במה נכשלה?

עוצר בעיר-הבירה

צלחה פלסטינית אחרת נגעה לעיר ירושלים. במשך 21 שנה יצרה ישראל בכישרון רב את האגדה של "העיר שבורה לה יחידו, בירת-הנצח של עשי-ישראל". טדי קולק, סמל האגדה הזאת, עבר בעולם ואסף פרסים בסיונות. אגדה זו נופצה במהלך האינתיפאדה. רחובות שוממים, עננים של גז מדמיע, כדורי-גז ואש חיה סימלו את סופה. **העולם ראה את המחזה המוזר של מדינה דמוקרטית המטילה עוצר על מחצית עיר-בירתה.**

בסוף תשמ"ח לא הותרה ישראל ספק לגבי המציאות: ירושלים המיוחית היא עיר פלסטינית, בירת הגדה המערבית. גם זאת היתה מציאות מורדה: מחציתה של עיר היתה כבושה בידי השלטון של המחצית השנייה.

יותר מכל אדם אחר סימל את העובדה הזאת בן המישפחה המכובדת ביותר של ירושלים הערבית: פייצל אל-חוסייני, בנו של עבדאלקאר אל-חוסייני, המפקד האגדתי של הכוחות הפלסטיניים באזור ירושלים. במלחמת-העצמאות, קרוב-דחוק של המופתי-לשעבר, חג' אמין. פייצל נכלא ארבע פעמים, ובסוף השנה ישב בכלא — לא בשל מעשה שעשה, אלא בשל היותו המנהיג הבלתי-מוכתר של העם הפלסטיני המתקומם בשטחים הכבושים.

הישג אחר היה המשמעותי ביותר: ביצור מעמדו של אש"ף, עד שהפך להנהגה הבלתי-מעוררת של העם הפלסטיני. היתה זאת מציאות ששום גורם בעולם לא היה יכול עוד

תשמ"ח ציבור לאומי מאוחר וזקוף, בעל מישמעת פנימית ומנהיגות יעילה.

ההישג השני היה בזירה של דעת-הקהל העולמית. ההתקוממות הפלסטינית זכתה באהדה כללית. היא נראתה כעניין-כלי כמילחמת-שיחור קלאסית של עם מדוכא כבוש ברוטאלי.

אחד המשלים המצוטטים ביותר השנה היה סיפור רויד וגוליית — אלא שהפעם נראה הכובש הישראלי כפלישתי אכזרי, הסומך על הכוח הגס, ואילו הנער-הפלסטיני מיידה-האבנים נראה כיוורשו האמין של רויד הישראלי.

מוחשיים יותר היו השינויים הפוליטיים, שחלו בעיקבות ההתקוממות.

השינוי הרמאטי ביותר נגע למלך חוסיין.

עד לאינתיפאדה נחשב המלך כבעל הריבונות על הגדה המערבית, ובעקיפין גם על רצועת-עזה. הוא שיחק עם אש"ף מישחק של תחול ועכבר. בעזרת המימשל הצבאי הישראלי, הוא קיים בשטחים אלה חזות של אפטרופוס.

ההתקוממות שמה קץ לכל יומרה כזאת. "תומכי ירדן" המהוללים, גיבורי התיקשורת הישראלית, נמוגו כמו שלג ביום-שורב. בכל ימי ההתקוממות לא הונף אף פעם אחת דגל ירדני, לעומת רכבות הרגלים הפלסטיניים, שעצם הנפתם היתה כרוכה לא-אחת בסכנת-מוות. על הקירות צוירו רכבות סיסמות של אש"ף, נמחקו וצוירו מחדש. אף לא סיסמה פרזיררנית אחת קיטשה קיר בגדה. הדיוקנות של יאסר ערפאת היו בכל מקום. מעולם לא הוצג ריוקן של המלך חוסיין.

בחורש השביעי של האינתיפאדה הסיק המלך את המסקנה. הוא ידע כי הגדה המערבית אבודה מבחינתו. הוא התחיל לראוג לקיום שושלתו בגדה המיוחית. שם חיים יותר ממיליון

עצמות שבורות בעזה: פלסטינים בני כל הגילים בבית-חולים. שיפא

להתעלם ממנה. לא רק המלך חוסיין הסיק את המסקנות. גם אויבה המושבע ביותר של העצמאות הפלסטינית והעצמאות-ההחלטה הפלסטינית, חאפט' אל-אסד, נשיא סוריה, נאלץ להשלים עם מציאות זו, אם-כי בחירוק שיניים. הנסיון להקים הנהגה חילופית מת סופית.

עוד בראשית השנה יכול היה אחד מבני-חסותו של אסד, אחמד ג'יבריל, לרשום על דיגלו הישג מרשים. היה זה אחד מאנשיו שהפך גיבור "ליל הגילשונים", ושהוכתר על-ידי ערפאת כ"רמבו פלסטיני". אולם המשך המאורעות גימד את האירגונים הפלסטיניים הפועלים בהשראת אסד. גם לאסד, כמו לחוסיין, לא נותרו גייסות בגדה וברצועה.

לא נותר לאש"ף מתחרה. שום גוף אחר אף לא התיימר עוד לייצג את העם הפלסטיני, כולו או חלקו. מה שהיה בעבר לא-אחת כבחינת מסשפתיים הפך מציאות פוליטית חד-משמעית.

הציבור שחולל את האינתיפאדה הכריע. קנאים מוסלמיים, המבקשים להקים מדינה כליאסלאמית והשוללים עקרונות מדינה לאומית חילונית, הצטרפו לאש"ף, כשם שעשו זאת הקומוניסטים הפלסטיניים, הכפופים למוסקווה והחולמים על מדינה סוציאליסטית.

כל שינוי במערכת-הכוחות יכול עתה להתחולל רק בתוך אש"ף עצמו, כמו בכל גוף ממלכתי בעולם. ואילו בעצם מעמדו של אש"ף, כמיסגרת הטרור-ממלכתית של העם הפלסטיני, לא סיקפק עוד איש. כל גורמי העולם הכירו במציאות זו. גם האמריקאים, שהתחייבו כלפי ממשלת-ישראל שלא לשאת ולתת עם אש"ף, חיפשו דרך למגע עם האירגון. הם לא שללו עוד את העובדה שהוא מייצג את הפלסטינים.

"וזמרתו" השחצנית של ג'ורג' שולין, שהיתה מבוססת על ההתכחשות למציאות זו, היתה לבדיחה המעופפת של השנה.

אינה החצי השני?

עומת הישגים אלה עמדה עובדה כוללת לא-פחות: האינתיפאדה לא הביאה לידי הכרעה.

אומנם, שאל עלתה ההתקוממות ביוקר. מחירה נאמד השנה בכסום שבע בין מיליארד לשני מיליארדי דולארים. שר האוצר הגדיר אותה כאובדן אחוז וחצי של התוצר הלאומי. נזקים אחרים היו בתחומי הצבא, המדיניות, ההסברה בעולם.

אולם ההתקוממות לא הצליחה לשבור את הכיבוש, כשם שהכיבוש לא הצליח לשבור את

פינה של רחוב בעזה: ילד בורד מידה אבן בקבוצה של חיילי-מילואים

פלסטינים. האינתיפאדה עלולה היתה לעבור לשם, על פי חוק הכלים השלובים. המלך מיהר לנתק את הקשר, אחת ולתמיד. בראשית השנה נראה חוסיין על מירקע המל"ו וזיזיה, כשהוא יושב בראש ועידת-הפיסגה, זורח מאושר ומקרין ביטחון עצמי. הוא היה במויטבו ובשיאו. איש שנראה על המירקע בסוף תשמ"ח, כשהוא קורא את החלטת-הניתוק, היה אדם אחר.

ברור שהיא שינתה לחלוטין את הנוף הלאומי הפלסטיני, את נוף הסיכסוך הישראלי-פלסטיני ואת הנוף הבינלאומי.

ההישג העיקרי, מבחינה פלסטינית, היה כמוכנ עצם גיבושה של האוכלוסיה בשטחים הכבושים. מה שנראה בראשית תשמ"ח כציבור של אבקאדם, נכנע ונרמס, המשלים עם גורלו, שבו שורצים ה-שטינקרים" ושבו מתקוטטים האירגונים, היה בסוף